

СТАНОВИЩЕ

относно конкурс за заемане на академична длъжност „професор” по научната специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения”, шифър 04.01.05., професионално направление 6.1. Растениевъдство, обявен в ДВ бр. 59/18.07.2014 г. с единствен кандидат - доц. д-р **Даниела Върбанова Кертикова**

от проф. д-р **Христина Янчева**, определена съгласно Заповед № НП-07-41/18.09.2014 г. на Председателя на Селскостопанска Академия за член на научното жури .

1. Кратко представяне на кандидата.

Доц. Даниела Кертикова е завършила ВСИ-Пловдив, инженер-агроном, специалност фуражно производство през 1985 година. През същата година постъпва като асистент в Института по фуражните култури, където преминава цялата ѝ научна кариера. В този период тя се развива като отговорен и прецизен изследовател. Провежда 8 дългосрочни специализации в Италия за повишаване на компетенциите и квалификацията си. Доброто ниво на владеене на английски, италиански и руски ѝ дава възможност да участва в редица международни конференции.

2. Общо описание на научната продукция.

Доц. Даниела Кертикова е представила обща продукция от 89 труда, в т.ч. 2 бр. във връзка с дисертационен труд за придобиване на научна степен „Доктор” и 28 бр. във връзка с конкурс за избор на академичната длъжност „Доцент”. В конкурса за академична длъжност „Професор” тя участва с общо 55 броя, от които 45 броя научни статии, 7 научно-популярни и 3 броя резюмета в интернет.

От общо 45 статии за рецензиране, 5 броя са публикувани в списания с импакт фактор в т.ч.:

- ✓ 14 броя (31,11%) са публикувани в български списания/издания;
- ✓ 20 броя (44,44%) са публикувани в международни издания;
- ✓ 3 броя (6,68%) са публикувани в чуждестранни списания;
- ✓ 8 броя (17,77%) са публикувани в сборници от международни конференции.

Представени са също 2 броя технологии и 4 броя сертификати за нови сортове.

Личното участие на Даниела Кертикова в подлежащите на рецензиране 45 научни труда се илюстрира с факта, че 7 са самостоятелни, в 17 публикации е първи, в 11 – е втори, а в останалите е трети и четвърти автор. По-голямата част от научните трудове са публикувани в престижни български и международни издания (*Bulgarian Journal of Agricultural Sciences, Journal of Mountain Agriculture in the Balkans, Czech J. Genetics and Plant Breeding, Растениевъдни науки, Почвознание, агрохимия и екология и др.*), което потвърждава актуалността и значимостта на провежданите изследвания.

4. Научноизследователска дейност.

Доц. Кертикова е изследовател с ясно очертан профил в растениевъдното направление. Основната част от научно-изследователската ѝ дейност е свързана със селекция на люцерната, която е една от най-важните фуражни култури за страната. В резултат на дългогодишната и целенасочена научно-изследователска дейност са представените оригинални приноси:

1. Изяснени са селекционните подходи, с които се цели подобряване на жизнеността и качеството на зелената маса при люцерната. Тези подходи включват две поколения от самоопрашване с между и вътрепопулационен отбор за високи стъбла и малка дължина на междувъзлията.
2. Въведени са биотехнологични методи в селекцията на люцерната за устойчивост към люцерновия мозаечен вирус (AMV). Оценени са дванадесет частично инбредни линии люцерна (S_2) с произход от *Medicago varia M.* по биологични и стопански качества.
3. Разработена е система за генетичен контрол при хибридизацията на люцерна на базата на самонесъвместими генотипове.
4. Генетичното разнообразие при люцерната е обогатено чрез инцухт и хибридизация и са създадени частично инцухтирани линии (S_2) люцерна, включени в синтез. Проучен е продуктивният потенциал, извършено е описание и оценка на перспективни номера люцерна в направление пасищно използване, в резултат на което е излъчен кандидат сорт люцерна за паша.
5. Проучена е вариабилността на добив семена при люцерната в зависимост от биологичния фактор, възраст на тревостоя, климатични особености и поредност на поколението на синтетичната популация.
6. Реализирана е селекционна програма на базата на отбор на генотипове люцерна, отглеждани в условия на конкуренция (слят посев). Проучени са девет сорта люцерна в продължение на 7 години и е реализиран един цикъл на отбор в условия на конкуренция. Създадена е нова синтетична популация люцерна 9Syn, която представлява

синтетична смес от репродуктивните органи на елитни генотипове люцерна от всички сортове.

7. Оценена е селекционната стойност на образци люцерна (сортове, клонове, селекционни номера) по продуктивност/добив и дълготрайност. Установени са източници на зародишна плазма в различни направления.
8. Проучени са възможностите за използването на биологичния потенциал на зимен фуражен грах сорт „Мир” във връзка с двукратното му прибиране. Установени са някои основни фактори (подходящи фенофази на прибиране, височина на косене, сеитбени и торови норми, съотношение на компонентите в сеитбената норма на грахово-тритикалена смеска), които влияят върху количество и качество на получената продукция – зърно или суха маса.
9. Осъществена е селекционна програма при зимен фуражен грах. Извършени са междусортови кръстоски и са проучени хибридни комбинации от типа *ssp. arvense* x *ssp. sativum*.

Доказателство за целесъобразността на провежданите от доц. Кертикова научни изследвания са научно-приложните приноси, които могат директно да се използват от практиката. В резултат на провежданата научно-изследователска дейност, свързана с извършване на сравнителна характеристика по биологични и стопански качества на сортове и хибриди люцерна, пролетен фуражен грах, зимен грах, ечемик и царевица са установени най-подходящите от тях за отглеждане в района на Централна Северна България, както и тези за използване в комбинативната селекция.

В помощ на практиката са двете технологии за отглеждане на люцерна, в които са разписани всички основни звена при производството на зелена маса, силаж, сенаж, сено, дехидрат и семена.

Доц. Кертикова е водещ селекционер в създаването на 4 нови сорта фуражни култури в т.ч. 2 сорта люцерна „Дара” и „Дама”, пролетен фий сорт „Темпо” и пролетен грах сорт „Керпо”

Достатъчно красноречив факт за значимостта на научните постижения и ярък пример за тяхното прилагане в практиката е получаването на роялти в Института по фуражни култури -Плевен от възлагателни и лицензионни договори за семепроизводство на люцерна сорт Дара.

Актуалността и значимостта на научните изследвания и резултатите от тях се потвърждава от големия брой цитирания (86) от чуждестранни и български автори както следва:

- ✓ В статии на чуждестранни автори – 51 бр. (59,3%).
- ✓ В статии на български автори – 35 бр. (40,7%).
- ✓ Цитати в списания с IF и H Index - 16 бр.

Доц. Кертикова е участвала в изпълнението на 34 научни проекти в т.ч. 17 броя (6 бр. ръководител, 11 бр. участник) финансирани от ССА; 17 броя (4 бр. ръководител, 10 бр. участник) финансирани от външни организации от България, Италия, САЩ, Фландрия и Китай. В резултат на изпълнените проекти са получени 4 патента, разработени са две технологии и са създадени и внедрени моделни посеви за производство на фураж и семена от люцерна.

5. Заключение.

Въз основа на анализа научната и научно-приложната дейност на кандидатката считам, че доц. д-р Даниела Кертикова напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на ССА за неговото приложение. Тя е представила достатъчно по обем и качество научна продукция, публикувана в реномирани български и международни издания. Тя е разпознаваем изследовател с ясно изразен научен профил, висок професионализъм и значителни приноси към растениевъдната наука и практика.

Всичко това ми дава основание да оценя **положително** цялостната ѝ научно-изследователска дейност и да препоръчам на Научния Съвет на Института по фуражни култури-Плевен да избере доц. д-р Даниела Върбанова Кертикова за академичната длъжност „професор” по професионално направление 6.1. Растениевъдство, научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения”.

Дата: 10.10.2014г.
Гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:
(проф. д-р Христина Янчева)

